

18 "מתנדבין שמן" נלמד מ"אזרח" הנאמר בענין נסכים, היא רק לפי דעת רבי, שהרי לדעת רבנן ברור לכל הדיעות, שהדין נלמד מ"קרבן מנחה"¹⁹ – ולדעת רבי²² אי-אפשר להביא קרבן עצים בשותפות, כי הוא כקרבן מנחה²³, אשר על-כן הוא טעון מלח, הגשה וקמיצה בדיוק כקרבן מנחה²⁴.

ד.

דעות רמב"ם וריטב"א על קרבן העצים

24 לגבי משמעות קרבן העצים במסכת תענית, ישנן מספר דיעות.
25 בפירוש המשניות²⁵ אומר הרמב"ם, שביום שבו הביאו המשפחות "עצים לאש המערכה", היו מקריבין קרבנות נדבה, וזהו קרבן העצים והעתים המזומנים הכתובים בעזרא. וביתר פירוט אומר הרמב"ם, בספר "היד החזקה"²⁶: "ומהו קרבן העצים, זמן קבוע היה למשפחות משפחות לצאת ליערים להביא עצים למערכה, ויום שיגיע לבני משפחה זו להביא העצים, היו מקריבין עולות נדבה, וזהו קרבן העצים, והיה להם כמו יום-טוב ואסורין בו בהספד

1 העצים", שדוקא ממנו לומדים שעצים נקראים קרבן¹⁵, ולכן אפשר להסיק מקרבן מנחה גם על עצים¹⁶.

ג.

דברי המפרשים, והקושי עליהם

3 לפי האמור לעיל מובן, שאי אפשר לענות לשאלה שהובאה בסעיף א', כדברי המפרשים¹⁷ האמורים, שההלכה שנדבת העצים אינה מובאת בשותפות היא רק לפי הדיעה הסוברת שהדין של "מתנדבים לבונה יין שמן ועצים" נלמד מן המילה "קרבן" הכתובה בענין "מנחה"¹⁸ ("כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה, כך אין מביאין לא יין ולא לבונה ולא עצים"), אבל לפי הדיעה הלומדת¹⁹ שאפשר לנדב "יין ושמן" מן הפסוק "אזרח"²⁰ הנאמר בענין נסכים, אין קרבן העצים דומה למנחה, ואפשר להביאו בשותפות²¹.
13 לפי הסבר זה אינה מתורצת השאלה לעיל. ההסבר טוב רק לגבי יין ושמן, אבל א) "והגורלות הפלנו על קרבן העצים..." הוא פסוק הצריך להתאים לכל הדיעות, וגם לדיעה הסוברת שעצים אינם באים בשותפות. ב) הדיעה המובאת בגמרא¹⁹, שהדין של

שנאמר נפש" (ובתורה נפש זבחים ה, סע"ב) דסמך על מה שכתב "קרבנו" שבוה נכלל עצים. וראה תורה לדברי רבי (מנחות כ, סע"ב) לדעת רבי. חידושי הרשב"א שם.
ועוד שינויים בר"ג ש: א) "ור" לא אמר ב' גזירין כו' ולא קא יתיב בהו שיעורא כמה לייתי". ולא כפרש"י שם כ, ב (שטמ"ק אות ט). דגם לרבי ב' גזירין. ב) "וישירי אותן עצים לכהנים". ולא כבתורה לדברי (שם כ, ב) דהשריים קרבין לעצמן. ואכ"מ.
24 אבל י"ל שע"פ פי' רבינו גרשום ופיה"מ במנחות (קו, ב) דלא הביאו הכתוב דקרבן מנחה כ"א "אדם כי יקריב מכס קרבן", באים עצים בשותפות [ראה דרשת התור"כ רפ"ג (הובא בפרש"י) עה"פ בהמשך הכתוב "תקריבו" מלמד שהיא באה נדבת שנים]. וכן בדעת רבי כ' ברבנו גרשום שם "וטעונה הגשה ומלח כשאר קרבנות*", ולא כפרש"י שם, מנחה. ובגמרא לפנינו (כ, ב) בדברי רבי "עצים קרבן מנחה הן". וראה שטמ"ק שם על הגליון. וצ"ע מדוע חידשו דרשה חדשה ולא ככתוב"כ שמפורש הלימוד מ"קרבן" שנאמר במנחה, וע"פ המבואר לקמן בפנים יש ליישב, ראה הערה 52. וראה חידושי הרשב"א למנחות כ, ב.
25 תענית פ"ד מ"ה.
26 פ"ו מהלכות כלי המקדש ה"ט. וכ"כ במאירי תענית שם מ"ד. בפ"י ר"י מלוניל לתענית שם "וקרבן העצים י"ל שאותן המתנדבים להביא עצים למערכה היו רגילין להביא קרבן בהמה בו ביום כו".

15 ראה חידושי הרשב"א (מנחות כ, ב) לדעת רבי "ולכן מרבין נמי עצים שנקראו קרבן במקום אחד לדין מנחה". ועד"ז בראב"ד וק"א כאן. וראה ר"ש משאנץ שם (ג) "יהתם קאמר רבי אפי' עצים נקראו קרבן והוצרך להביא מנח לן שנקראו קרבן כו". וכן מוכח מפרש"י מנחות כ, א ד"ה עצים, שהביא הכתוב "שנאמר והגורלות הפלנו גו" אף שבמסקנא בגמרא (ע"ב) מפרש דהברייתא אויל לדעת רבי.
16 ראה ראב"ד וקרבן אהרן לתור"כ כאן. וחידושי הרשב"א שם.
17 ראה פי' ר"ש משאנץ לתור"כ פ"י, ו. מלבי"ם שם (אבל לא בתירוץ קושי הנ"ל).
18 ככתוב"כ שם (פרשתא ח, ג ואילך).
19 מנחות קז, א.
20 שלח טו, יג.
21 במנחות שם הובא רק לענין יין ושמן. ובר"ש משאנץ "אמאי אין מתנדבין שנים יין ושמן ולבונה ועצים", וכנראה כוונתו ע"ד מ"ש במלבי"ם דלפ"י יש ללמוד לבונה ועצים במ"מ מן יין.
22 נוסף לזה גם בהנוגע לשמן מסיים שם "והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן כו' מאן שמעת ל"י כו' רבי כו' א"ל אי תניא תניא", שגם ר"פ הודה לזה – ראה תורה"ה אי תניא שם.
23 ולכן גם את"ל שהדרשא בתור"כ "כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין כו' עצים" אינו אליבא דרבי*, הרי דעת רבי מפורש (מנחות קד, ב. תור"כ שם לפני"ז פ"ק ח, ב) "לא סילק הכתוב אלא מנחה

(* ראה מלבי"ם. ושם "וכ"מ (דהשותפין מביאין יין ושמן ועצים כו'). לדברי רבי שלמד מן כל נדריהם וכל נדבותם אשר יקריבו הכל באים בשותפות". אבל ראה ברבנו הלל לתור"כ שם ע"ל מה שכ' "באה בנדבת שנים" הביא הדרשה דרבי "כלל נדריהם וכלל נדבותם כו". וראה שם בהקטע שלאח"ז "ובולהו מקרבן מנחה אתרבו כו' וכי דרכא דמנחה אינה בשותפות כו". ומשמע שזהו גם לדעת רבי. וגם בהר"ש משאנץ שם כ' "אלא לסתני דמנחות כו' תימא אמאי אין מתנדבין כו". ואולי כוונתו (דהמלבי"ם) רק ע"פ דברי רבי.
(** ולפ"ו לכאורה י"ל דזה שצריך קמיצה לדעתו הוא מכיון שאין שייך בהם שחיטה כבקרבנות בכלל. וקמיצה במקום שחיטה (ובזוים יג. ב) ולא לפי שריא כקרבן מנחה. אבל צ"ע דהרי לדעת רבי עצים טעונין הגשה, שזוהו רק במנחה. ואולי למד זה ממנחה (ראה מנחות ט. א. במשנה). אבל ברבינו גרשום למעילה (יט. ב) הואיל ומקיש לזה למנחה כו' צריך נמי קמיצה.